Työllisyys- ja työehdot osasto/PV **26.9.2016**

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
Tyv@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen 27.9.2016 klo 12.15

HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli elokuun lopussa yhteensä 342 500 työtöntä työnhakijaa. Työttömien kokonaismäärässä on tapahtunut alentumaa, mutta pitkäaikaistyöttömyys kasvaa edelleen. Vähintään vuoden työttömänä työnhakijana olleita oli 127 900, mikä on 15 100 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Rakenteellinen työttömyys on kasvanut viidessä vuodessa 100 000 hengellä.

Työvoimapalvelut

Hallitus linjasi kevään kehysriihessä valtion rahoittamien työttömyysetuuksien käytöstä vuosien 2017 ja 2018 aikana uuden liikkuvuusavustuksen, palkkatuen ja starttirahan rahoittamiseen. Rahoitusmallin uudistamisen myötä TEM:in työllisyysmäärärahoista siirretään STM:n työmarkkinatukimenoihin 151 miljoonaa. Kokonaisuutena tarkastellen palkkatukeen ja starttirahaan käytössä olevat määrärahat kuitenkin kasvavat huomattavasti tähän vuoteen verrattuna.

Työttömyysturvan käyttäminen aktiivitoimiin paikkaa työllisyysmäärärahojen leikkauksia, mutta antaa samalla rahoitukseen joustavuutta. Palkkatuen ja starttirahan määrärahat eivät muutosten myötä lopu kesken vuotta, kuten on viimeisten vuosien ajan käynyt. SAK:n mielestä määräaikainen uudistus on tästä syystä kannatettava ja antaa mahdollisuuksia työttömien työllistämiseen.

SAK ei kannata talousarviossa esitettyä työllisyysmäärärahojen leikkaamista ensi vuonna. Vuonna 2014 palkkatuetussa työssä oli yksityisellä sektorilla n. 23 000 ja kunnissa n.8 000 työtöntä. Työllisyysmäärärahojen leikkaamisen seurauksena vuonna 2015 palkkatuetussa työssä oli yksityisellä sektorilla n.16 000 ja kunnissa n. 6 000 työtöntä. Hallitus arvioi työllisyyspaketin julkaisemisen yhteydessä rahoitusuudistuksella pystyttävän työllistämään 10 000 uutta työtöntä. Samaan lopputulokseen olisi voitu päästä edellä mainittujen lukujen valossa myös ilman työllisyysmäärärahojen leikkauksia tai rahojen oikealla mitoituksella.

Työllisyysmäärärahojen leikkauksesta johtuvia säästökohteita on haettu mm. palkkatuetun työn vähentämisestä kolmannella sektorilla. Viime vuonna nämä tahot työllistivät 8 500 yli kaksi vuotta työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä. Nyt talousarviossa esitetään työllistettävien määrän selkeää vähentämistä. Pitkäaikaistyöttömyyden yhä kasvaessa säästökohde ei SAK:n näkemyksen mukaan ole oikea ja kiintiö tulisi poistaa. Työttömien aktiivisempi auttaminen työttömyyden alussa voi ennaltaehkäistä pitkäaikaistyöttömyyden kasvua. Pitkäaikaistyöttömien työllistymisen tukemiseen tulisi kuitenkin varata talousarviossa myös erillisrahoitusta, ei tuen leikkaamista.

SAK ei kannata kulukorvausten leikkaamista omaehtoisesta koulutuksesta. Leikkaus voi heikentää työttömien halukkuutta kouluttautumiseen. SAK on jo aiemmin ehdottanut työttömien omaehtoista kouluttautumista työttömyysetuudella helpotettavan lieventämällä TE-toimistojen arviointia koulutustarpeen ja omaehtoisen opiskelun edellytysten täyttymisestä. Työttömien omaa aktiivisuutta osaamisensa kehittämiseen tulee kannustaa myös helpottamalla sivutoimista opiskelua.

TE-palveluiden tehostamiseen ja yksityisten palveluntuottajien käytön lisäämiseen on varattu talousarviossa 17 miljoonan euron lisämäärärahat. Tarkoituksena on toteuttaa työttömien määräaikaishaastattelut kolmen kuukauden välein. Samaan aikaan työ- ja elinkeinotoimistojen henkilöstöä kuitenkin vähennetään toimintamenojen kautta edelleen.

Viimeisten vuosien aikana tehdyt henkilöstövähennykset TE-toimistoissa sekä työttömien ohjaaminen sähköisiin palveluihin ovat johtaneet tilanteeseen, jossa haastattelut ja työllistymissuunnitelmat ovat useiden työttömien osalta jääneet tekemättä. TEMin arvion mukaan ”haastatteluvajetta” on jo nyt noin 260 000 työttömän kohdalla. Uudistuksen myötä toteutettavien haastatteluiden määrä tulee siis olemaan useita satoja tuhansia.

SAK on monen vuoden ajan tuonut lähes kaikissa kuulemisissa esiin työttömien henkilökohtaisen palvelun tarpeen. Työttömien haastattelut ovat näin ollen erityisen kannatettavia. Työttömien haastatteluiden ja niiden yhteydessä tehtävien työllistymissuunnitelmien tulee kuitenkin olla laadukkaita, työttömille on oltava tarjolla myös uraohjausta ja ammatillista koulutusta sekä laajaa ohjausta eri työnantajien töihin. Haastattelut eivät saa johtaa vain karenssien kiristymisiin.

Yksityinen työvälitys voi olla tässä tilanteessa täydentävää palvelua, mutta sen ei tule korvata julkista työvälitystä ja TE-toimistoissa tehtävää työtä. Vaikka esityksen yksityiskohtia vielä valmistellaan, TE-toimistojen tarve ja määrärahat tulee huomioida myös talousarvion yhteydessä. Yksityisen työnvälityksen ei esim. Ruotsin kokemusten perusteella ole arvioitu olevan julkista tehokkaampaa.
https://www.sak.fi/ajankohtaista/uutiset/yksityisesta-tyonvalityksesta-ei-hyotya-tyonhakijalle-2015-09-02

Nuoret

SAK on ollut huolissaan nuorten työllistymisen tukemisen unohtumisesta nykyisen nuorisotakuun toteuttamisessa. Nuorisotakuun kehittämiseksi yhteisötakuun suuntaan on alun perin ollut varattuna ensi vuodelle vain 3,3 miljoonaa euroa. Nyt talousarviossa esitetään kuitenkin OKM:n hallinnonalalle 10 miljoonan euron rahoitusta nuorten aikuisten osaamisohjelman jatkamiseen sekä etsivän nuorisotyön kohdennettua 4,5 miljoonaa euroa erityisesti nuorten työllistymisen edistämistä koskeviin toimenpiteisiin. SAK tukee ehdotusta.

Työllisyys- ja työehdot osasto/PV **28.9.2016**

Maahanmuutto

Maahanmuuton kustannusten (kotouttaminen + turvapaikanhakijoiden vastaanotto) arvioidaan alenevan ensi vuonna 180 miljoonaa euroa kuluvaan vuoteen verrattuna. Ensi vuodelle kotouttamiseen budjetoidaan yhteensä 223 miljoonaa euroa, josta työllistymisen edistämiseen menee 2 miljoonaa ja valtion korvauksiin kunnille 221 miljoonaa euroa.

Turvapaikanhakijamääräksi oletetaan budjetissa 10 000 hakijaa ensi vuodelle. Heistä noin 30 prosenttia arvioidaan saavan myönteisen oleskeluluvan. Myönteisen oleskeluluvan saaneiden myötä työttömäksi työnhakijoiksi ilmoittautuneiden määrä kasvaa. Tällä on vaikutusta myös TE-palveluiden ja kotouttamistoimenpiteiden kasvuun.

SAK kannattaa maahanmuuttajien kotouttamiskoulutuksen uudistamista lisäämällä ammatilliseen koulutukseen suuntautuneita opetussisältöjä ja työelämäyhteyksiä ja panostamista 22 miljoonan euron lisärahoituksella. SAK yhtyy esitettyihin näkemyksiin, jonka mukaan valtion kunnille maksamat kotouttamiskorvaukset eivät ole riittäviä, sillä määrärahat ovat jäljessä todellisista kustannuksista. Maahanmuutosta tullee näin useiden miljoonien eurojen lisäkustannukset, joista joudutaan tekemään lisätalousarvioita.

Tasa-arvoasiat

SAK kiittää ja tukee päivähoitomaksujen korottamisen peruuttamista.

Hallitus ehdottaa äitiysvapaalle jäävien naisten työnantajille maksettavaa 2500 euron kertakorvausta, jolla tasattaisiin perhevapaista työnantajille syntyviä kuluja. Kustannukset olisivat 60 miljoonaa vuonna 2017 ja sen jälkeen 100 miljoonaa vuodessa. Korvaus rahoitettaisiin työnantajan sairausvakuutusmaksuilla. SAK ei ole pitänyt korvausta toimivana tai tehokkaana ratkaisuna. Yksinkertaisemmin samaan lopputulokseen päästäisiin nostamalla suoraan äitiyspäivärahan korvausastetta. Pienen näpertelyn sijaan perhevapaisiin tarvittaisiin naisten työssäkäyntiä tukeva kokonaisuudistus, josta SAK on esittänyt oman mallinsa keväällä 2016. https://www.sak.fi/aineistot/julkaisut/esitteet-ja-julkaisusarja/perhepalikat-uusiksi-2016-04-21

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry